

Baltijas Semkopis.

Makſā:
Var gadu 2 r., var $\frac{1}{2}$ gadu 1 r. 10 f., var 3 mehn.
60 f.; ar pēsuhtīšanu: a) par pastu: 2 r. 60 f.,
1 r. 40 f., 90 f.; b) ūelgawā: par gadu 2 r. 30 f.

2. gada-gahjums.

Aystellechana:
Jelgawā: „Balt. Semkop.“ redatzijid, Katolu eälä № 2
(Sehtid); Nihgā: Leelā Kaleyuu-eälä № 4, pee Kapteina f.
un Lužawa un Buscha f. f. grahmatu-bodēs; Zitur:
Pee mahzitajeem, ūlotažeem, pag. wezaleem, ūrīh-
weereem ic. un wiſās grahmatu-bodēs.

No 45.

Jelgawā, peekdeenā, 12. nowemberī.

1876.

Nahditajš. Lauksaimnieziba: Teli baroschana un usaudsinašana. — Uhdens un siltums, augu dzīhvibas sahls un maiše. — Wispahriga daļa: Karsī Turkijā. (Stat. № 44. Beigums.) — Daschadas ūnas: No eelschsemehm. — No ahrsemehm. — Dzelsszela brauzeeni. — Pahrlabojums. — Sludinajumi.

Lauſſaimneeziba.

Telu baroischana un usaudsüna schana.

Pirma bariba ir peens, kurā ir wišas daļas, kas tekam preefsch uſtura un baribas wajadſigas. Mlaſa jeb jauna teka gremoſchanas organi nespēhj zeetas baribas weelas ſagremot un pagatawot, bet tee tikai lopam augot wairak attihſtahs.

Lopa wehders fastahw is 4 nodakahn, no kurahm esfahkumā, kamehr telsch schékhstu baribū ween dabu, tikai 2 pēe baribas pahr-strahdaschanas nem dalibu un wairak attihstahs. Weena no schihm pehdejahm 2 nodakahn der weenigi preeksch baribas sagremoschanas, kas tekam top pañneegta, un ir pehz Fürstenberga ispehtischanahm 64 kubik-zolli leela. Tapehz ari tekam pirmā nedelā newajaga dot wairak ka kwarta peena reisā, zitadi telsch wiša peena neſpehj sagremot un tas pahreet ne-isleetats islahrniyumōs.

Bet tà ka lopam no zeetas leefakas baribas japahrteek, tad ari pee teka pehz nezik nedelahm rodahs pagehreshana pehz zeetas baribas, kà mehs to redsam pee tekeem, kurus kopâ ar mahti laisch ganôs. Kad ari gowei peena netruhfst un tekh no ta war it labi buht pa=ehdis, tad tomehr tas fahf fahli pluhkt. Gluschi to paſchu war eewe hrot ari kuhtî pee tekeem, kur tee drihs fahf seenu ehst. Ar zeetas baribas usnemshamu eefahfahs ari otru wehdera nodaku darbiba un attihstifchanahs. Ja nu tekam fahffim par agri dot leelâ mehrâ zetu ne-fahtigu baribu, tad schihs wehdera nodakas ifsteepfes, lops dabuhs neñmuku iffatu, buhs ar leelu wehderu, ne-attihstiu preefshu un pakaku, kà tas if reises ir, ja teku nebaro deesgan ilgi ar peenu un tam fahf pahraf agri leelâ mehrâ zetu baribu dot.

Tur pretim ja mehs telu barojam ilgaku laiku ar peenu, tad wehders (3 nodakas) ta ne-attihstahs un ne-isplehshahs un lops peenem fmuku isskatu, ka to it beeschi pee Anglu galas-fugahm reds Bet, ka teikts, zaur to ka mehs telu ilgak ar peenu sihdam jeb dsirdam, wehders paleek maiss, lops nespelj dauds baribas apehst un tapehz tam ari arweenu us preekhju trekna bariba jadod. Is tam redsams, ka schahda audsinafchana tikai tad deriga, kab ahtri gribam trekuus galas-lopus isaudset. Peena-lopeem schahda audsinafchana naw atpafiga.

Peena= un darba=lopi pirmos 2 mehneshôs jaboro ar peenu, kas jadod tekam tuhlin filts, kahdu to ißflauz, un masâ mehrâ, ka tekh to ſpehtu ſagremot. Pirmâ nedekâ jadod tekam, wiſlabak paſcha

mahtes peens 4 lihds 5 reises par deenu un pa $\frac{1}{2}$ kwarta reisâ. Tuhlin pehz gows atnefchanahs, kâ sinams, peens ir sawadaks, ne kâ wehslak. Schahds peens tekam wajadsigs tapehz, kâ tas weeglak sagremojams un ari tapehz, kâ tas wehderu ustura mihfstu un peepalihds pee ta fauktâ mahtes-pika (lat. Meconium) isfahrnischanas, kas sarnâs atrodahs. Pehz kahdahm 8 lihds 10 deenahmi peens peenem sawas ihstenahs ihpaschibas un tapehz ari tikai tad drihfst tekam dot ari zitu gomu peenu, kaut gan tam arweenu pascha mahtes peens ir labaks. Tikai pehz 6 lihds 8 nedelahm war sahkt tekam saldo peenu lehnam atraut; tomehr pee tam jarauga zeefchi us to, kâ bariba, kas nu stahjahs peena weetâ, saturetu wajadfigâ mehrâ wiñas weelas, kas peenâ.

Peens fatura wifas weelas, kas teka meefas attihstishanai wajadsigas. Ritthausens apleezina zaur faweeim ispehtijumeem, fa peenâ atroodahs zaur zaurehm nemot:

- 87,5 dafas uhdena,
 3,5 " tauku,
 4,6 " peena=zukura,
 3,8 " kaseina (feera=weelas), un
 0,6 " mineraltauksu.

Pehz Wolff'a ispehtijumeem tur pretim ir peenā:

88	dakaš	uhdena,
3,5	"	taufu,
4,8	"	peena=žukura,
3,0	"	kaseina, un
0,7	"	mineralsfahku

Kaseins ir weena no sahtigakajahm jeb barodamakajahm organi-
skahm weelahm, kas baribā atrodahs. Taufi un peena-zukurs tur
pretim peeder weenai zitai barodamo weelu šķirai, kura ir ogles,
uhdens=weelas un skahbella fastahw un kuras par oglugidrateem ūzau.
Kaut gan taufi un peena-zukurs pehz ūawa īhmiska rakstura (karaktera)
daschadi, tad tomehr tee ir fisiologiskā (dīshwočhanas) atnešchanā rada
un eelsch tam weenadi, ka nefatura ūlapekska, kuršch protein=weelas
(kaseinā) atrodahs. Deht ūho abejado barodamo weelu fahrtigas
isbruhkešchanas tāhm wajaga buht baribā ūinamā fahrtigā mehrā, jo
kad weenas jeb otras weelas buhs pahrakā mehrā, ne ka wajaga, tad
gremočhana un asimilazijs (baribas pahrwehrčhanahs meešā) nenoteik
fahrtigi. Kaut gan ir katrā baribā, ko mehs ūopeen dodam, ūchihs
abejadahs weelas ir, tad tomehr daschadā baribā weenas jeb otras
weelas naw weenadā, bet ir daschadā mehrā, un tapehz ja gribam
dabigu baribu, ka par peemehru ūeenu, kura ūchihs abejadahs weelas
ir wajadīsigā mehrā, ar zitu baribu apmaiñit, tad jaluhko uš to, ka
ūchihs weelas ari zitā baribā buhtu tāhdā paſchā mehrā, ka ūeenu.

(Turpmak wehl.)

Wihdens un ūlītums, augu džiņivibas fahls un
maijs,

(No C. O. Leppemitsch'a.)

Dabas dñshwibā pahrs brihnū strahdīku — uhdens un
filtums, un weens bei otra nerahda sawas ūwehtibas pehdas, abeem
kopā uj to jadarbojahs. Kad semi ūastijuschi stingree seemas-pinekki,
tad upēs uhdena wirhus peenehmis ledus buhšchanu; upi un stroumi
uſluhkojot knapi war domat, ka sem ledus ūpeegela kustahs dñshwiba;
purwi un mukleeni fastingst ka akmins. Bet nezik mehnescu wehlaki, —
un pa wifam sawada ūeija. Mitra filta wehšmina paſludinā pawaſaru.
Wis-wisur nu nemahs brest, dihgt un seedet; plawas un lauki jo
deenas jo wairak tehpjahs ūatumā, un birses un kruhmi nu atſkan
no muhſchigi jaufahm dseefnahm, kas pat wiszeetafo ūirdi dauds mas
dara lihſmu un pateizigu.

Tizami gluschi ūausas akminu-ſuhnas, kas par ūawu dſihwes weetu iſredjejuſchahs ūuitis un junta daſſinus, bes apaugkodamā mitruma newar iſtilt, tikpat maſ kā ūulu-piſnais piſhangs*), iſ kura gaiſchsalā ūapn-krone uſſmaida gresnis anglu-ſekeris, 40—60 mahrz. ſmagſ. Augu mitruma-wajadsiba wiſpahrigi tomehr arweenu wairak peenemahs un ir leelaka, jo tuwaki nahkam ſemes-ſihdsinatajam jeb ekwatoram. Ir tatschu gaiſma un ſiltumis, weena no augu dſihwibas peeprafichanahm, ſchē tik ūeela, ka augu attihſtiſchanahs tihri kā ar miſhu ſoteem dodahs uſ preefschu, un taī mehrā tadehſ ſinams pawalkā ari jo wairak uhdenea. Tapehz it ihpachhi drehgnuma ūuitums, tiklab tropēs, kā mehreni ūiltas ſemes, augu ūugahm eerahda winu iſplahtijuma aprinki. Bitadi ſchi leeta atkal ir ūaltakōs ſemes-strehkōs. Gau nu bes mitruma augi ari ſchē newar iſdotees, bet wineem no ta nevajaga tik daudj, ta kā mitrumis, eepreti gaiſmai un ūiltumam, iſleekahs buht apalſchneeks. Drehgnuma ūuitums, bes peenahkamā ūiltuma, ſchē jan daudj augu attihſtiſchanos loti war aifkarvet, ta kā tee nedabu piſnigi enahktees. Tomehr ari ſchē daſchi augi deesgan ſlaidri rahda, ka winu iſplahtijumam par labu nahk wiſwairak gaiſa-drehgnumis. Ta tad ari ta ir jo ūawada parahdiſchanahs, ka muhſu paſiſtamā ſila Eiropā aug tikai taī aprinki, kas kā 40 juhdſu plata josta juhrmalai eegaram ūteepjahs, un eesahkdamahs no muhſu juhrmalas eet uſ Seemei-Wahziju, Holandiju, Belgiju, Wakar-Franziju, Spahniju un Portugaliju, bet tahtaki par 40 juhdſahm no juhras atstatu, minetās walſtis ſila wairs naw redſama, nei ūiltas, nei ari wehſās ſemes. Schahdu parahdiſchanos weenigi zilc nezik warehs iſſlaidrot, kad par iſſlaidroſchanas pamatu nems paſchu juhru; bet waj pee ta kahda daliba no juhras nahkdamai ūahligai gaiſa ūtraumei jeb waj tikai pahrakeem uhdenea-twaikeem, — ta ir jautaſchana, uſ ko dabas-ſinatniba lihds ſchim wehl neſina döt ſlaidru atbildi.

Bet mehreni siltās semēs pat augi peepraša it papilnam drehgnuma, tā ka tas istaīsa daudz wairak ne kā to kahds domā. Pehz kahda uztiziga dabas=finatneeka išmēleschanaahm augi pawalkā šķē alasch leelaku uhdena teesu, ne kā leetus wineem to peewed. Weena ūiales=puke p. p. ik deenas eelsch ūewis ušnem $1\frac{1}{4}$ mahrz. uhdena, un wēsela puhraveeta šcho augu eesūšķtu waſaras tſchetrōs mehneschōs wišmasaki 1,500,000 mahrz. Un ja ūtarp kulturas=augeem atrobahs kahdas nesahles, tad ari ūchihs grib ūwū uhdena teesu, un proti wišmasaki tikpat daudz. Tā tad ūiales=puku puhraveeta peepraša pa wišam kopā 3 miljoni mahrz. uhdena! Baur lihdsigahm aprehki-nashanaahm jo projam atrada, ka kahpoštū puhraveetai wajaga 5 mil. mahrz. uhdena; augku ūku dahrsam tikpat daudz; apīnu puhraveetai 6—7 milj. mahrz.! Lihds ar ūchihs aprehki-nashanaahm išnāja, ka Anglijā, kur minetahs pehtischanas pastrahdaja, pa wišu waſaras ūiku ja daudz, tad 1,600,000 mahrz. leetus uhdena nokriht uš puhra-

weetas. Yet ka tad nu daba iſlihdsinā ſchahdu aplam leelin neweenadibu ſtarp uhdenu wajadsibas un uhdenu peenahkschanas? Wina to iſdara zaur to, ta irdenas jeb tſchaganas ſemes fihlös dobuminoes gaifa drehgnumis nemitejami ſabeeſinajahs. Schahda uhdenu twaiku eehuhkschanahs if gaifa waren leela mehrā tur gadahs, kur trahda (Humus) papilnam, kaſ ihpaſchi iſredsets uſ to, preefawinat gaifa drehgnumi un zaur to ſemi uſturet mitru. Uſ ta paſcha zeta ſemē naſh eekſchā augu dſihwibai nepeezeefchami wajadſigais amonjaks un ogles-ſkahbe.

(Turpmak wehl.)

Wispahriga dala.

Karjch Turkijâ.

(Stat. Nr. 44. Beigumis.

Gekam us kara-lauku dodamees, mums ja-eepasihstahs jo tuvak ar Turkijas valsts-eetaifehm un ar Turku tizibas nofazi-jumeem, kuri kopā alasj fā tas klehpis, tas awots usluhkojamī, iš fā wijs tas launums išwerd, kurem tagad reiš qrib qelu darit.

tikai Mohamedaneeschi ir, nem no kristigeem, kas nar peeseets, peepilda fawas feschas wispirim, to pus'i nodod faweeem preetischneekem, schee atkal faweeem fahdu dalu un tas, kas atleek, proti fahds foti mass masuminch, teek Sultana muhschigi tufscham makam no winu leelo wehrgu schehlastibas nowehlets. Kad schis tufschums jo tufschaks palizis, tad teek atkal jaunas nodoxhanas us to paschu wihsi eedsihtas, lihds ari kristigee tufchi palikuschi, un tad tos kauj un bendè, Iai dodot paslechpto mantu. Pee tam ari dands reis teek seeeweeshi naudas weeta eedsihti jeb panemti, un kad wihrs waj tehws schahdam nekaunigam waras-darbam pretojahs, tad alasch mehds to jo missstaku isgehret un winam ar pahtagu un koleem it gaischi peerahdit, ka Turku waldiba no Deewa eezelta un ka tai nebuhs pretotees; bet kad schee lihdselli dands ne ka nepalihds, tad kristigo ne reti padara par galwu ihsaku waj to eesloga fahda pagrabâ, kur tas aif bada un aif gaismas truhkuma fawu garu islaisch. Kas reisahm par scheem bendehm suhds, ta mokas teek jo leelsakas padaritas, jo pehz Turku apkerchanas suhdsiba ar ir „fazelfchanahs pret waldibu.“ Kad kristigeem fawâ starpa ir suhdsiba, tad ik reises tam ir netaishiba, us kura seeuw waj

^{*)} 12—13 pēhdu augsts tols, kas ar ūsweem augleem pa leelakai dākai uštura lārsto semu eedsihwtajus.

meitu „taisnais“ Turku teesnesis ir ūavas azis metis, bet tam taisniba, kam nešmuka ūewa un pilnaks naudas-maks. Šinams, ka ūewai un meitai tad ari ir netaisniba, kad wihrs zeetumā. — Mohamedaneeschi tiziba, pehz winas dibinatoja Mohameda nosaukta, ūeek ari ar to wahrdu Islam t. i. padofchanahs tam weenigam (Deewam) apsīhmeta, preti deeweeku kalpoſchanai. Mohameds, dsim. aprīlī 571. gad. pehz Kr. Melkas pilſehi, ūlīmīgs ar krihtamo kaiti, bija pirms kopmanis, wehlak isdewahs par Deewa praweeti, kas ar Deewu paſchu ūarunajotees, dīshwoja daudz ūewu laulibā (mirdams tas at-ſtahja 9 ūewas) un pehz daſchahm waijafchanahm un gruhtibahm ūinam isdewahs Mohameda tizibu dibinat, pee ūuras tagad pret 130 milj. zilweku peeder, kas ūavā ūarpā atkal lahdās 70 sektēs (tiznodalās) iſdalahs. Korans ir M. tizibas un ūikumi grahmata, ūastahbita pehz M. nahwes no ūina ūewas tehwa Abubekra. Korans ūejahkahs ar to mahzibu, ka M. tiziba, kas pawehl uſ weenigo Deewu (Allah) un uſ ūina praweeti Mohamedu tizet, ar ūobenu ja-ispīlata, ūeſola teem M. tizigeem, kas ūcho pawehli — pee ūuras gan ari daudz labu un tikumigu mahzibu ūeenahs, — ūispīlīhs un ihpaschi teem, kas daudz netizigo (pee ūureem ari kriſtīgē ūeek ūaititi un ūrenis par „ūueem“ dehwē) pee M. tizibas atgrieſīhs, waj tizibas karā no-nahwes, debeſu paradisi ar jaukeem dahrseem, ūeleeem bagati ūlahteem galdeem un jaukeem ūeeweſcheem. Likač Mohamedaneeschi ir iħstee Deewa iſredjetee, — wiſi ziti ir „funi,” ūrenis apſpeest, možit, waijat, nokaut now grehls, bet Deewam patiħlamis darbs. — Mohamedaneeschi wiſpahr tuhlit iħstā paradise neteek, kad miruſchi; bet teem, kas karā pret netizigeem t. i. Remohamedaneescheem kritischi, top tuhlit paradise wahrti atdariti. Kad tizibas karach japaſludina, t. i. kad netizigeem beſ ūeheħlastibas un wiſpahrīgi nonahwejami, tad ūeek atlahts ūakas Mohameda karogs un mu ūahkahs ta iħstā paradise ūispeluſchau, justament ta pat, fā pee pagoneem, kur debeſu walſtibā tas jo augstaču godu ūispeluahs, kas jo wairek balteem (Eiropeescheem) galwas ahdu nodiħrajs.

Ta tad nu mehs redsam, ka Turku glehwà, neschkikhstà un nekahrtigà dsihwe ar Mohameda tizibas mahzibahm jau preefch wairak ne fa 1000 gadeem fawenojahs uj pastahwigu korn pret kristito zilwelu mantu, godu, teesibahm un dsihwibü. Un schis karsch ajsdegahs no jauma atkal schini gada, pehz tam kad Herzegowinà jau eepreetsch bija dumpis iszehlees. Jau daudsfahrt Turku walde kristiteem bija preefolijuze labaku, drofchaku dsihwi un tahdas pat teesibas, ka Turkeem, taishnis nodoschami likunus, lihdssehdescham pec teesahm ic., bet wijschihis jaukahs apsolishanas palika waldes papihrös un beidsamä laikä Mohamedaneeschi wairak ne fa kad sahka kristitos moxit, ißzählt, winu familijas apfmeet, pret winu seeweescuem waras-darbus darit, kristitos bendet, zeetumä mest un nihzinat. Droschiba bija wijsur juduje, kur ween qzis meta, parahdijahs tikai behdas, bailes, breesmas. Kristito behdu un breesmi mehrs bija pilns, wineem tikai diwi zett atlikahs — muhschigas mokas, waj ahtra nahwi. De tad wispiirms Herzegowinà şazehlahs kahds pulzinsch duhshchigo Slahwn un atturejahs ar waru pret Turku waras-darbeem. Uu it ka maşa sneega kopina, uj Alpu kalneem sneegä mesta, sahkt us leju ritet un ritedama paleek no sekundes us sekundi leelaka un leelaka, lihds ta lejä nonahkuse apber namus un zeemus, — ta ori Herzegowinas duhshchigo pulzinsch wairojahs ar satru azu-mirkli un şazelschanahs-uguns ajsbedsi-naja ne ween tureen, bet ari Bosnijas un Bulgarijas kristigo sirdis — leelaka Turku walts dala bija rewoluzija! Ar to tad nu sahkahs zihnişchanahs starp kristigeem un Turkeem uj dsihwibü un nahwi. Kristigee pagehreja tikai zilwelu teesibas, — Turki atbildeja: „wineem“ teesibu newajaga. Bil ahtri warelama Turku walde fawza sawus kara pulsus kahjäs, aplehgereja ari Serbijas un Montenegro robeschahs un nu sahkahs kristigo kauşchana un spihdsinashana no wijsahm pujehm, las jo weeglaki wareja notilt tadeht, la şhee eerotshus nedrihst turet, kur preti satram Mohamedaneetim tas ic atwelslets.

Daschadas sines

No eekjchjemehm

Muhsu Walsts-kanzleris, firsts Gortschalows, laidis pa telegrafu
1. (13.) novembris f. g. schahdu zirkuleru wiseem Kreewijas Walsts
weetneekem (juhtneem) ahrseimes:

Behdigee notikumi, kas Balkan-puščalu ar ašinim aptraipija, wisu Čiropit ir dſili aſgrahbuschi. Pehz ſaiwā ſtarpa parahktas weenprahktbas ir walſts-waldeſ par wajadſigu aſtinuſchbas, zilwezes wahrdā un wiſpachrigu labumu aifſtahwot, ſchihim buhſchanahn wilkt robeschbas. Walſts-waldeſ ir aſins iſleechanu zaur to uſkawejuschaſ, ka taħs uſ tam paſtahweja, lai abas farodamas dalas uſ laħdu laiku meeru nolihgtu un tad ir uſ to weenojuſchabs, pilniga meera pamatuſ noſazit, kas kriſtiqeem eedſiħwotajeem waretu dot pilniqu broschibū

pret Turku waldeš netašnibahm un pret Turkijas teešu ne-aprobeschotu warmahžibū, un kas lihds ar to ari Eiropu waretu no tam iſſargat, ka lai aſinainſch nemeers arweenu atkal ne-atgreetos atpakaſ.

Muhſu Keisars un Wina padomneeki ir ar wiſeem ſpehleem par to ruhpejuſchees, lai weenprahтиbu ſtarp leelwalſtihm apdroſchinatu, pee kam muhſu Waldiba zeeſhi prahtā patureja, ka ihpaſcheem politikas nodomeem ſchin ſteetā, kur wiſas zilwezes un Eiropas meers eewehrojams, wajadſeja fuſt. Muhſu waldbiba wiſus lihdeſkluſ, kas taſ roka ſtahwehs, ifleetos preeſch tam, lai ar ſcho weenprahтиbu beigās panahktu ſwarigas un paſtahwigas nogruuteschanas, kahdas taiñiba un wiſpahrigs meers pagehr.

Bet tamehr ſtarp tahm zitahm walſtihm pilna gada laika ſpreesch un pehta, ka Eiropas weenprahтиbu waretu panahkt, tamehr Turkijai bija eespehjams, iſ Uſijas un Afrikas widus Islam tizigo barus ſaſaukt, kas meſchaineem lihdsfigi, beſ waldbibas, beſ kaut kahdas kahribas buhdami, Mohamedaneefchu aſins-kahribu wehl jo wairak aifdedſinaja, lai kristigos, kas bija uſnehmufchees zihniſchanos preeſch ſawas dſihwibas, zaur daudſ leelalu pretineeku ſkaitu pa wiſam waretu noſpeeft. Tee, kas ſcho breeſmigo zilweku-kaufchanu un aſins-iſleefchanu zehluſchi, fura wiſu Eiropu nemeerigu padarijuſe, wehl lihds ſchodeen naw ſoditi, ka taiñiba to pagehr, un pehz wiau preeſchſihmes noteek wehl lihds ſhim azumirklim wiſa Turkijā tahdi pat waras- un breeſmu darbi, kas wiſu Eiropu ar ihgnumu peepilda.

Schahdas nebuhschanas un ſajukſchanas eewehrojot, Augſtais Kungs un Keisars ir zeeti apnechmees, tam no leelwalſtihm apſihmetam mehrklm no Sawas puſes ar wiſeem Wina ſpehka eſoſcheem lihdeſkeem pakal dſihtees un to neſchanbigi panahkt, un tadehlt atradiſ par wajadſigu, kahdu daku no Sawas armijas uſ karu ſagatawot.

Augſtais Kungs un Keisars newehlahs karu un darihs wiſu, kas eespehjams, lai to nowehrſtu. Bet Keisara Majestete no Sawas nolehmuma ahtroki ne-atkahyſees, eekam tee no wiſas Eiropas atſihtee taiñibas un zilweku miheſtibas prinzipi (pamati), kureem ſauſhu juhtas Kreewijā ar ne-aifturamu ſpehku preebeedrojuſchahs, nebuhs peepildiſchees un uſ paſtahwibu noſtiprinati.

Jums ir pilnuvara dota, ſcho zirkuleru tureenes ahrſemes-leetu ministera fungam preeſchā lift un norakſtu no tam paſneegt.

Sanemeet un t. j. pr.

(Wab. w.)

Zelgawa. Augſtais Kungs un Keisars ir lihds ar Sawu Augſto ſamiliiju Peterburgā pahrbrauzis. Pehz ſinahm iſ Wal. wehſtu. Peterburdsneeki ſawam mihlotam Semes-tehwam ſataiſijuſchi ſanemſchanu, kas Maskaweeſchu apſweizinaſchanai pilnigi blakus ſtahw. Ne kah wehl ar tiſ ſirſnigu, padewigu miheſtibas pilnu prahtu wiſa leelā Walſts Kreewijas ahrigu politiku naw apſweizinajuſe, ka tagad, kur muhſu Keisara ſpehzigais wahrds Turku pahrgalwibas un warasdarbeam uſ reiſi galu padarija un breeſmigai aſins-iſleefchanai un zilweku ſlakſchanai robeschahs wiſa. Schis augſtais wahrds peerahda gaifhaki ne ka zits kas, muhſu mihlotā Keisera ſchehſirdibu, bet ari Wina ſpehku, Kreewijas waru Eiropas walſtu ſtarpa. Muhſu Waldibas politika ir meer-a-politika; wiſa negrib karu; muhſu mihlotam Semes-tehwam ſirds eſehehlojahs Balkan-puſhalas Slahwu moku un breeſmu; bet Kreewijas dehli Wina tehwa-ſirdei tuwaki, muhſu aſinis tiku tau- pitas, ka mums nebuhtu ja-upure tas labakais preeſch ſawem brahleem deenwiſchōs. Un tomehr, kah tas zitadi newaretu buht, kah zilweku miheſtiba un taiñiba, bet ihpaſchi kah Kreewijas godſ to pagehretu. — tad Wiſch gan ar gruhtu ſirdi, bet tomehr ar taiñu apſiu un Deewam padobamees ſauks ſawus uſtizigos dehlus, Kreewijas godu aifſtahwet un brahluſ atſwabinat no wehrſibas, no mokahm. Un ka Kreewija uſ ſchein ſchehſirdibas un taiñem, ſpehzigem wahrdeem atbildejuſe? Wina weenā balsi uſgawileja: „Taws prahts lai noteek, mihkaſ Semes-tehwas, Leelaſ Keisars! Mehs wiſi, Tawi uſtizigee, Dewim muhſham peederofchee pawalſneeki un behrni, — mehs wiſi ſtahwam ka weens wihrs pee tawa Trona kahjahm un ſa-

gaidam ar uſtizibu un padewigu ſirdi, ko Tu Tawa qudrā un ſchehligā prahtā nolemſi. Mehs Dewiſam padewuſchees lihds beidſamai dwachas wilſchanai; mehs ne azumirkli nekaueſimees, Dewim ſawu dſihwibu un ſawu mantu pee kahjahm nolift, kah Tu muhſ ſauſi, Kreewijas godu aifſtahwet un brahluſ atſwabinat. Mehs ſem Tawa taiñā karoga zihniſimees lihds beidſamai aſiniſ ſahſitei, lai Kreewijas ſpehks un ſlawa wairotoſ, lai ta peepilditu to, ko wiſas leelee Keisari un wehſture tai uſdewuſchi. „Sauz muhſ, kah wajaga, mehs eſam gatarwi!“ — Tahdi padewibas rafſti ir Keisara Majestetei no malu malahm uſ Wina Maſkawas runu eeſneegti; wiſur walda padewiba un uſtiziba, un ari pee mums Baltijā naw zitadi. Wiſur, kur ſirgu nemſchana preeſch ſara nolehukeem pauehleta, kahde toſ ſtelle labprahiti, ja, Kokneſes (Widſemē) ſirgu-nemſchanas apgabala muiſchneeki, pagasti privatlaudiſ ir nolehmufchi, toſ no ſchi apgabala nemamoſ ſirguſ — beſ makſas dot.

No Zelgawas. Senakais Kurſemes gubernas-pahrwaldes aſefors, kolegiennahts Alfonſ Niemſchneider ir no eefſchleetu minifteſtura funga par minetahs gubernas-pahrwaldes rahti eezelts. — Zelgawa ir tagad ihpaſchs tehjas-nams preeſch ſareiweem dibinats, lai zaur to ſcheinenees ſareiwi no ziteem ſtipreem dſehreeneem atturetos. — No 20. lihds 22. oktbr. Zelgawa notureja ſirgu-tirgu, uſ kueu pa wiſam kahdi 150 masee Kurſemeeki ſirgi bij atwesti. Par weenu ſirgu pagehreja 40, 60 pat 80 rubl. ſ.

Nelaimigi notikumi. Tai nafti no 4. uſ 5. oktbr. nodega Ackenthalas muiſchinas fahnus-ehla — pee Zelgawas maſajeem wahrteem. Skahde aprehkinata uſ 2000 rubl. ſ. — Tai nafti no 24. uſ 25. augustu nodega Scharlotes muiſchias rentineeka Freimana ſapkuhts (Bauskas apr.); ſkahde ir 275 rubl. ſ. leela. Israhdijahs, ka ſahds ſalps kuhti tihſham aifdedſinajis, pret ko tad ari iſmekleſchanu eefahka. — Tai nafti uſ 10. augustu ſahka Baſenes Jaun-Araja mahjas ſalpu-kuhts (Alsputes apr.) degt, pee kam ari ſahlands, trihs ziti ſtalli, diwi ſchkuhni un diwi klehtes lihdsi nodega. Skahde aprehkinata uſ 3120 rubl. ſ. — Trefchdeen, 6. oktbr. nodega Grobinas meſchlunga pagasta Gruſa meſchfarga mahjas rija ar wiſu ſabibu. Skahde wehl naw aprehkinata. — Betortdeen, 30. ſeptbr. nodega Dundagas Plauzaka mahjas rija (Wentſpils apr.); ſkahde ir 189 rubl. 10 kap. ſ. leela. — Tai nafti no 24. uſ 25. ſeptbr. nodega Sarkan-muiſchias Zehra mahjas rija (Wentſp. apr.), kas Kurſemes uguns-apdroſchinas-chanas beedribā par 225 rubl. ſ. bij apdroſchinata. — Birndeen, 30. augustā, iſzehlahs Elſchhau Ollmane jaunajā dſihwoſli (Ilukſteſ apr.) uguns, lihds ar ko diwi ſopu-kuhtis, weens ſchkuhnis un weena klehts nodega. Skahde ir 944 rubl. ſ. leela. — Tai nafti no 23. uſ 24. ſeptbr. ir Kaltenbrunnas baſnizu (Ilukſteſ apr.) ſagli uſlauhuſchi un iſ taſ ſeenu melchiora wiſna-kannu, 45 rubl. ſ. wehr-ribā, iſtaguſchi; tai paſchā nafti ir ari Kaltenbrunnas mahzitaja-muiſchias klehts ar muhlijeri atſlehgtu un daschadas ſeetas iſ taſ iſ-nemtaſ. Schihs ſahdſibas tagad iſmekle.

Pagasta-wezako pagodinaſchana. Muhſu Kungs un Keisars ir ar ſudraba medakeem, kam tas wirſraſts „par uſzihtibu“ un kas pee Stanislaſa bantes neſami, apdahwinajis ſhos pagasta-wezakos: Jahn Schwider no Wilzes, Anhſ Baron no Greesaſ, Johann Reinſen no Lustberges un Fritz Drawneek no Ahrlawas.

Mihaſ-Zelgawas dſelſszela kahrtige brauzeeni tila no 4. lihds 6. nowbr. aptureti. Kā tagad dſelſszela brauzeeni ſtarp Rihgu un Zelgawu eet, redhams ſchinī nrā. „Simu“ beigās. **Tehrpatas-Tapsas dſelſszelſch** ir 1. nowbr. brauſchanai pilnigi atdots.

No Talsu apgabala. Seema ir muhſu apgabalu pahrſteiguſe, ta ka pee daudſeem laukſaimneekeem ſeeli kartupeku ſlajumi palikuſchi nenonemti, zaur ko tee daudſ ſeetuſchi. — Talsu meeftinſch ir atkal weenu ſoli plafchumā uſ preeſchhu ſpehris: Paſtende ir weenu lauka- gabalu, wairak puhrweetas ſeelu, pee meeftina peeschtihruſe un uſ ta jan kahdus 13 grunts-gabalus (buhwes-platſchus) pahrdewuſe.

Par Sabilas meesta preekhstahwu ir us nahkoſcheem 3 gadeem no Kurjemes gubernas pahrvaldes apſtiprinats C. Wizinsky f.

No Sankas. Isgahjuſchā pawaſarā daschs labs ſenturis, ſawu ſeemas-ſehju uſluhkojot, noſkuma. Rudſi, leelakais atſpoids ſaimneeziā, bija wahji. Ta pat gahja ari klahetjōs kaimiku apgalbos. Seema un pawaſars bij zaur ſaweeem aufſteem wehjeem ſeemas-ſehjai ſlahdejuſchi. It ihpaſchi zeeta kweeſhi. Rudſi, dascham tikai pa weenai rijai iſkulot, maſ iſnahza; tikai lahdeem Elſchau pagasta ſaimneekeem eſot puſlihds bijuſchi. — Waſaraz-ſehja, uſ ko weenig wairak zereja, auga eefahkamā it preezigi. Bet wehlaki aif ſeetus truhkuma un paſtahwoſcha ſauſuma ſahka wiſas labas zeribas uſ iſdewibu atkal fuſt. Te junija beigās pee mums nolija atſpirdſinadams ſeetus un pehz iſha laika ſtahweja muhſu waſareja atkal it koſchi. Waſarejas graudu iſdewumis, ka tas uſ lauka audſis, naw iſhti noſkamis, jo zaur ſlapjo laiku, septemberi, dauds aifgahja poſta ſadihgams. Meeschi bij labi. Ausas, kaſ zaur junija ſauſumu palika graudob nepilnigi, bij puſlihds. Sirai bij wiſadi labi, iſdabuſa ſihds 15. graudu. Lini bij teizami, tikai dascham aif ſlapja laika uſ ſemes patruneja. — Ahbolina, kaſ ſeemu iſzeetis — maſ; pawaſarā ſehtais auga labi. Seena bij daschās plawās wairak, ne ka pehrnā gadā. Wairak ſeena wareja tanis plawās plaut, kaſ pawaſarā no lopeem netika iſganitas. Seena laiks bij puſlihds iſdewigs. — Kartupeki bij labi auguſchi, tikai weetahm dſirdeja par puſhchanu ſuhdſamees. Dahrja augku bij maſ laikam gan aif agra pawaſara un wehlakahm nafts-falnahm. — Mahjlopi iſturejahs weſeli, tikai daudſi ſuhdſejahs par govihm, ka tahs maſ peena dodot. Pee- minamis, ka te pehrnseem dauds ſaimneekeem lopi nelaikā atwedahs, zaur ko gan ari ſchis peena truhkums buhſ eestahjees. — Beidsot japeemin, ka muhſu jaunais pagasta-nams wehl ſchogad nahts gataws; pagasta dariſchanas teek jau tagad tanis noturetas. Ta pat ari muhſu ſchleſteris ir ſawas wezahs, nodeguſchahs dſihwojamahs ehkis weetā, jaunu muhra-ehku panahziſ. Zapreezajahs par ſcho ehku kreetnahm ruhmehm un kraſchkuſu.

Aikanu Kriſchus.
No Rihgas. Schejeenes politehnikas diwi studenti, A. von Engelhardts (iſ Smołenskas) un J. Anſelms (iſ Odesas), dahnwajuschi politehnikai latrs pa 1000 rubl. f., lai pee politenikas dibinatu laukhaimneziā mahzibas-weetu. — Rihgas Latveeſhu beedribas namā, ka „Balt. Wehſtu.“ ſino, ir ar ſcho rudenī atkal leelaka dſihwiba raduſehs: darba-deenās ir daschadas ſehdeſchanas, jautajeenu iſſtaidro-ſchanas, teatera prowes un ziti darbi; ſwehtdeenās — balles, humorističi wakari, konzerti, teatris un ziti preeki. (Waj ari ſwehtdeenās-ſkola? Ned.) Isgahjuſchu ſwehtdeenu iſrahdiya trihs jaunas teatera lugas. — Latw. beedribas namā iſtrihoja Latw. labdar. beedriba 17. oktoberi ſawu loteriju. Tagad, pehz rehkenu noſlehgſchanas, dabujam ſinat, ka beedribai zaur iſloſeſchanu atliees 1990 rubl. 2 kap. f. ſkaidras pelnas. Tahlak dſirdam, ka labdar. beedribas komiteja ir nodomajushe dezembera ſahkumiā iſrihlot muſikaliski-dramatiski wakaru, ſeemas-ſwehtku eglitei par labu. Zeram, ka winai pee ſcha labdariga darbu ne weens ſawas peepalihdsibas neleegs. — Latw. draugu beedriba (Lett. lit. Gesellschaft) noturehs ſawu ſcha gada ſapulzi Rihga 7. un 8. dezemberi. — Rihgas konſistoriala-apgalba mahzitaji ſapulzeſees, ka dſirdam, 23. nov. uſ ſinodi.

Rihgas Kreewu aviſe (Рижский Вѣт.) ir iſhumā nođrukata kahda wehſtule, ko kahds pagahjuſchā waſarā uſ Serbiju aifgahjis ſawwaſneeks ſawam draugam Rihga rakſtijis. Iſ ſchis wehſtules redſams, ka minetais ſawwaſneeks ſawu wehſtuli rakſtijis Krewetas ſainoſ. Aufſtums eſot foti bahrgs, un tadeht jo ne-iſzeſchamak, ka karotajeem ne-eſot ſchinelu, nedſ ari uhdene preelſch dſerſchanas uhdeni dabujot tikai iſ Morawas upes, 7 werſtes no lehgera. Ja kahds ari atneſot kahdas neſchas, tad no ta tikai ne daudſeem kahds malks atležot. No nomagaſchanahs un kreklia iſſkaloſchanas ne-eſot ne ko domat. Paſchu karu newarot ne maſ ſault par karu, bet par ſlakte-ſchanu. Pa-eet deena, — efi preezigs, ka paliti wehl pee dſihwibas; atnaht nafts, kur gribi no deenās gruhtumeem atpuhſtees, bet te jaunas

behdas: mundeerinā uſ ſemes gulot, ta jaſalſt, ka neſini, kur twertees, it ihpaſchi rihta aufſta migla. Teltu un ſchluhnu te naw. Pee tam noteek, ka deenās trihs no weetas lihſt ſeetus, kur neſini, ka un kur atgultees waj atkeſtees — tihiſ elles mokas. — Schis ſawwaſneeks ſtahsta taħlač par kautineem 16. un 18. septemberi, kuroſ nehmis pimo reiſi dalib. No eesahkuma ſirbs gan aif bailehm ſtiprakli puſtejuſe, bet pehzak ſchis ta opjužis, ka no tam wairak ne ka ne-iſtaſiſees. Lodes ſchwihkſtejuſchahs un duhkuſchahs gar auſihm ka bites. Domajis, ka gan dſihws nepalikſhot, bet tomehr, pats neſinot, ka glahbees. Winam blakus daschi oſizeeri un beedri islaiduſchi ſawu dſihwibu. No 109 ſcha beedreem paſlikuſchi dſihwi tikai 42. Schis pats eſot tagad kaprals. Kahdu nafti pee uſbrukſchanas Turkeem ſawwaſneeku pulzinam nelaimjees un wajadſejis behgt. Lahdā behgſchanā ſchis pakritis un ta ſabauſiſees, ka weſelu mehneſi wajadſejis noguſet ſlimneeku namā. No 18. oktobera ſchis eſot atkal uſ kara-lauka. Tomehr par kara gruhtumeem ne weens neſuhdſotees, bet tikai par to, ka nafts aufſtumā wajagot buht beſ ſchinela. — Par ziteem Rihgas ſawwaſneekem wehſtules rakſtitais ne ka nepeemin, bet jadoma, ka ari wini tur pat uſ Krewetas buhſ bijuſchi un wiſus minetos gruhtumus ſihds zeetuſchi, warbuht ari pehdejds aſoſ kautinōs ap Krewetu jau aifgahjuſchi uſ pehdejo duſu.

No Widſemes. Pehz iſgahjuſchā gadā pabeigteem reguleeret ſchanas-darbeem bij kona ſemneeleem Widſeme 306,313 deſetinas ſemes. Par deſetinu wini malkaja zaur zaurihm 99 kap. f. rentes. Par iſ-paſchumu bij eemantotas 3518 deſetinas, zaur zaurihm par 29 rubl 54 kap. f. Schim brihſham kona ſemneku iſpaſchumā atrodahs jau 30,522 deſetinas. — Widſemes leelā ſaimneezibas-beedriba (Deconom. Societät), Tehrpata, uſaizina, lai ari muhſu gubernas peedalahs pee taſh moderneezibas-rashojumu iſſtahdes, ko nahkoſchā gadā no 16. ſihds 20. februarim Hamburgā noturehs. Hamburgas iſſtahdes-komiteja wehlahs, lai no iſ ſatra apgalba leetas ſopā ſuhtitu un iſſtahditu, tapehz tad nu ari ir Widſemes leelā ſaimneezibas-beedriba par to uſ-nehmufehs gahdat. Preelſch iſtahdischanas peenemſchot ſweestu, kaſ ilgi ſtahwot, un ſeeri — ne wehlak, ka ſihds 6. janwarim nahkoſchā gadā. Tuvalas ſinas paſneegs, ka ari aifſuhtamahs leetas peenemſ Widſemes ſaimneezibas-beedribas mantas-ſinatajs, kaufmanis F. Ziegler f. — Rihga. — Kastres muſchā, Tehrpatas tuvumā, ka „Balt. Wehſtu.“ rafſta, ir ſchis muſchahs iſpaſchneeks, v. Eſſen f., preelſch trim gadeem eetaiſiſis pirmo ſemneku moderneezibu. Tagad tur jau 16 ſaimneeki eſot eetaiſiſchi taħdaſ moderneezibas ar lahtigu grahmataſ-wehſchanu, prowes ſlaukſchanahm u. t. t. ſweestu pa leelakai dalač pahrdod uſ Berlini. Mahju ſrente teek tikai no ſweesta aifmakhata. Lopu ſuga pehz moderneezibu eewefchanas ir manami labojuſehs. Dascham ſaimneekam eſot ſihds 20 goju.

No Wez-Peebalgas. (Skat. № 44.) Peeſpraudumis. No 20. oktobera brauzam ar ragawahm, ka ſchwihkſt ween. Deewis muhſu apgalbu it bagatigi apſwehtijis, bet muhſu labibinai wehl weenumehr gubās jaſtahw, jaſalſt un jaſauj apſnigtees, jo daudſeem no mums wehl naw pilnigi ſaprotams, ka ſchluhnu nepeezeſchami wajadſigi, lai labibina ne eetu bojā, jo lini, muhſu ſwarigais andeles gabals, jau nebuhtin pehz ſchluhneem ne-iſgojahs (?). — 26. septemberi uſwedahm ſawā teatri pirmorei Baltijā. A. Krummacheri „Zahni jeb wajatu pateeſbu.“ drahmu peezōs zehleenōs. Par wina labu iſboschanos ſpreesch tagad muhſu mihlee tehwī, no kureem daschi ſchoreiſ pirmorei teatri apmekleja, ſchā: „Ja nu, kaf taħdaſ ſeetis dabujam teatri redſet, tad jau wina ſiſtik, ka ſihds ſchim bijam domajuschi. Ar ilgoſchanos gaideam otru iſrahdiſchanu un it ſewiſchki pehz wina (Zahna) ilgojahs tee muhſu ſtarpa, kuri — ſlikta laika deht — wina waſarā nebij teatri bijuſchi.“ Par ſchahdu ſpreedumu muhſu mihlee tehwī ſirniſi pateikdamees, luhoſim turpmal wina wehleſchanas peepildit, bet agrak gan newareſim, ka nahkoſchā gada ſahkumā, jo preelſch nahkoſchahs reiſas jau ſita luga iſredſeta, un wairak ne ka weenu reiſi wehl ſchini puſgadā

spehlet, mums, zitu darīšanu deht, gan nebuhs wis wairs eespehjams. Tā muhſu teatri pahri wahrdos atgahdinot — wairak par winu ſpreest mums nepeeklahjahs, jo efam paſchi lihdſſpehlejuſchi (Annas) — mums tomehr daschas leetas japeemin! 1) Pirmā Herodeja, daschu eemeſlu deht no ſpehleſhanas atfazijahs, bet otrā, kautſchu pirmoreis uſ ſkatiwes buhdama, winu tā uſweda, ka deesin waj pirmā, kura lihdſ ſchim latru reiſ lihdſſpehlejuſe, tā buhtu eespehjuſe; 2) muhſu paſchu wiðū dſihwo ari dekorazijs mahlderis, kureſch Zahna zeetumu mahledams, daschā ſinā ir Zehſu „ſlaweno“ meiſteri Fr. īgu, teeſham pahrſpehjis, p. peem. wina mahletoſ logus, ar Fr. īl. mahleteem logeem ſalihdinajot, it labu perspektivu atrodam, kamehr Fr. īl. logoſ winas pa wiſam truhkſt. Ir gan brihmums, ka ne weens no muhſejeem abus til teizamus ſpehkuſ lihdſ ſchim nebij pamanijs; 3) teatri iſſludinajot, ſchoreis uſkahrtibas notikuſchas, kahdas wehl ne kād nebij atgadijuſchahs. Pats programu un iſſludinajuma manuſkriptu laſiju un redſeju ka teatra-komitejas preefſchneeks winu 4 nedekas preefſch iſrahdiſhanas kahdai Latv. drukatawai uſ Rihgu kahr-tigi noſuhtija; bet ſludinajums bij tomehr ne ween gluſchi ſajaukts bet turklaht ar nepareiſu datumu nodrukats (diwi deenaſ agraf). Tuhdalin ſuhtiju telegramu uſ Rihgu, bet wairak netika uſ to iſ-darits, ka nepareiſais datums pahrlabots, bet luhgums, lai nu pa-reiſo ſludinajumu diwōs ſekofſchōs awiſchu numerōs dotu, netika wiſ pee-pildiſ; un programu neſejſ, pehdejā nedekā pahrnahza no Rihgas tul-ſchahm rokahn, jo wajadſiga luga netikuſe peefuhtita! ka ſchis telegrams ari „zaur pahrſtatifikanoſ“ Zehſis buhtu paſižis ne-aifſuhtits, ka tas, kuru lab. beedriba ſhogađ uſ brihwetibas ſwehkteem Zelganā ſuhtija — uaw pa wiſam domajams.

Bet lai buhtu ka nebuhdams, muhsu teatris bij ari schoreis pilns, tik weena bileta palika nepahrdota un deesin, kur skatitaji buhtu tad dehjuschees, kad laiks tanē deenā buhtu bijis jaiks. Mums tik schehl, ka kahdeem tahlumneeseem, kuri uj pirmo fludinajumi 24. septemberij bij atbraukuschi, ir bijis lihds 26. jagaida. — 21. oktoberi noturejahm sawu trescho draudses-skolotajn sapulzi schimī gadā (draudses-skola); 26. oktoberi notureja sche pat faini sehdejumu Zehsu aprinla skolotaju konserenzes lozelli; 27. oktoberi tila atkal weena sauna pagasta skola (W. P. walsti) — dijhena divtahschiga ehla eeswehtita un atskahta „Leelaja“ t. i. draudses-skola ir pagahjuščā wasarā daschas leelas pahrbuhwes isdaritas: tika jauni ledus pagrabi usbuhweti ar peeletekamu talpi skolneekem un drahnu-schahweschanas weetu o tra uj behniua (nahjina ir glipta, Schweižu nahjas weidā); tad ſewiſchka dſihwojamia ehla skolas landihm buhs wehl ſchonedet gatawa un dr. skola paſčha tika wiſa apakſch-tahschha pat trim gułamahm istabahm un weenu ehdamo sahli pahrtaiſita (ehdamo istabu puſčko no iſgahjuſčas nedekas 6 milſigās tehjmaſchinās no Sibirijs bleka un gułamās istabās ari wajadſiga ſkaita wentilatoru netruhſt). Katram ſkolneekam ir ſewiſchka gulſina, pat diimeem brahleem uaw atkauts weenā gulſa guſetz ſkolneeku wiņa pawifam 108. Jaunu ſkolneeku eenemſchana noteel no pagahjuſčha augusta tik weenreis pa gada, proti augusta mehnesi, to deenn preelſch ſkolas eefahlfchanahs. — Uj ſa redſeſchanos schimī pehdejā leetā turpmal, kur tad Juhs, zeen, re-daktora kgs., ari laipni luhgſchu, muhsu draudses-skolas nobildi ſawiem miheem laſitajeem paſneegts Sarinu Kahrliſ.

Zehsu aprinka školotaju sapulzes komitejas sehdejums tika noteirts 24. oktoberi ļ. g. Wēz-Peebalgas draudzes skolā, apakš Zehsu aprinka garigā laukskolu pahluhka, Dsehrbenees mahzitaja A. Kēusslera ļ. Apspreečanā nahza trihs jautajumi preekļu nahko- īchahs sapulzes: a) weeta, b) laiks, c) darbi.

Nospreests tila sapulsi noturet Raunq un tå pot us 2 deenahm
kå lihdj schim, bet kad ihsti, waj wasaras brihwlaika eefahlumä; waj
beigumä, to noteils un issnos wehlak sapulzes preefschneels, kad no-
lukkos, lursch laits derigals. Us isstrahdaschanu iswehleja schos tehmatus.

- 1) Kā behrni mahjās ītaisāmi un tizibas mahzibū preeksītī skolām?

2) Preeksītīmes lekzija mahjotnes geografijā.

3) Kā var skolas strādāt pret peeglaučīšanahs dāhwanahm?

4) Preeksītīmes lekzija bīhbeles stāstos: Par Pāhwīku zelu un Damasku.

Schi lekzija turama 2 daļās: preeksītī pagastu skolu apakšī skirkas un preeksītī draudšķī skolu virssirkas.

5) Kāhds augļus nesās tāhdas draudšķī-skolas, kuras ir reiße seimass un gada-skolas?

6) Programs preeksītī tāhm skolotāju īapulzehm, kuras teik noturētas ik latrā draudzē.

7) Par audzināšanu skolās.

8) Kā skolās jastrādā, lai tiziba stiprinatos?

9) Par skolas glihtību.

10) Preeksītīmes lekzija par semes apakšumu.

No Igaunijas. Igauni rihtojahs užižtigi už saweem otreem wispahrigeem dseedašchanas īwehlkeem, kurus nahkošča waſarā Tehrpata noturehs. Lihds 31. oktoberam ir jau 41 dseedataju koris pēteizees, kopā ar 700 dseedatajeem un 170 muſikanteem. Peeteiſſcha-nahs top wehl zeretas. — Peterburgā iżzehluſehs kahda Igaunu ſabeeedribā ar wahrdū „Uſ preeſchū.“ Schihs ſabeeedribas mehrkis ir palihdſet ſawas tautas Aleksandra ſkolū weizinat, ar tahdu nodomu, ka latris ſchihs ſabeeedribas lozeklis apnemahs deſmits gadus no weetas, latrā gadā trihs rubkus, preeſch minetahs ſkolas makſat. Šabeeedribas dibinataji eſot deſmits wihi, kuru starpā weens Dahnis atrodotees. Wini to pauehsta wirskomitejai Tehrpata ar ſchahdu wehſtuli: „Mehs apakſčā rakſtijuschees daſchi Peterburgas Igauni eſam ſabeeedrojuſchees Aleksandra ſkolai par labu apakſch ta wahrda: „Uſ preeſchū.“ Muhiſu wiſu ſirñigala wehleſchanahs ir, ari no ſawas puſes pee Igaunu tautas wiſu augſtakā un teizamaka nodoma dalibū nemt un eſam tadeht, ſawn goda wahrdū kihla dobamī, ſawstarpigi apnehmuschees, latris trihs rubi. par gadu preeſch Aleksandra ſkolas upuret. Muhiſu wiſu zeriba un augſtaka wehleſchanahs ir, ka ari ziti ſchejeenes Igauni pee „Uſ preeſchū“ beedribas peedalitos un no ſawas puſes už tahdu wihiſi valihdſetu ſawn tautu už attihſtibas trona zelt. (Paralſti.)

Peterburga. Wald. w. pašludina, ka vēž Visaugstakas pa-
wehles no 1. novembr. iš tahtm Kijewas, Odesas un Karkowas kara-
apgabala stahwoſchahm diwisiyahm jaſastahda 6 kara-pulki (armijas
korij) no № 7—12. Iſ teem foreem № 8, 9, 11 un 12 ir jaſastahda
aktiwa armija. Par wirſkomandantu (augſtako kara-wadoni)
preekſch ſchihs aktiwas armijas ir Visaugstaki eezelts muhſu Keiſara
brahlis, kawalerijas general-inspētors, general-abjutants un inscheneeru
generalis Leelfirsts Nikolais Nikolajewitsch.

Odesā ir tagad wiſur taħda steidsga, nemeeriga skraidiſħana, braukaſħana, dſiħħanahs, uſ weenu puſi un uſ otru, it kā tuk buhtu jaun pilmā karā. Saldati nahk uin eet, leelgabalus wada un taħħda jaunās weetās, pulzina fırqas un kahrto, aizina kurneeħus, maies-zepejus u. z. uſ darbu, strahda deenahm un naftihm, wiſur dſied klandsam, duħxam un dimdami, it kā leelā paħauleś fabrikā. Dahmas ari nepaleek briħwā. Kundsies un jaunkundses, iſ wiſahm kausħu schķirahm, eet pilseħtas flimmeeku-namā, mahzitees waħtiς kopt un seet un graiſiſħanahm (operazzjahm) bukti palihdsigas. Daċħas grib palikt par scheħħis irridiġahm mahxahm. — Zaour tagaddejo nedrofchibu politikas buħxha, schè wiſa tirgoſħħana gan drihs aplikuſu, zaour ko ijswedamahs prezzes zenā loti kritiċħas. Kweeħchi, kas nedeku atpalak, wehl lihds 10 rubl. f. tħbetwerti malfajja, taqqid ix pehrkami par 8 rubl. f. mi. Ħażżeen iddin-

No ahrsemehm.

Waj buhs farjsch, waj ne?

Schis jautajums grosahs wiſu galwās un gul uſ andeli un
ſaimniezibū kā ſmagſ ſlogs, kas wiſās ſadſihwes nodatās duhſchu
ſaudē un nahkamibū iſ deenas ar jo beeſaku ſchleieri apſedſ. Pilnigu
atbildi uſ ſcho jautajumu dot newar ne weens, pat ne tas leelakais
diplomats. Ka tas taiſniba, to redſejim ſeelvalstu iſtureſchaņos
eewehrodatmi. Pee tam tureſimees pee ſinahm, kas iſ Wald. w. ſmeltaſ
un kam tadehk̄ jo wairak wareh̄s tizet.

Āo Kreevija grib un kā wina to nodomajuse panahkt, it jau
īs tām ihfahm sinahm redsams, ko mehs eham pañneuguschi. Tāku
no tam, sawas walsts-robeschās no Turkijas semes gabaleem zeredama
paleelināt, wina zensjhahs tikai pehz tam, ka tureenes Slahwi līkens
līkuhtu atveeglots un winu teesibas pehz zitu walstu eedsihwotaju teesibū
mehra nodibinatas. Kā jau ralsteenā: „karsch Turkijā“ līkuvam pee-
minejuschi, tad Turku walde ūn gadeem un dāudskaht wīšu to jau ir
pečsolisjuſe un ūla tagad atkal, bet ūchi tukšha ūolischanā tagad, ihpaſchi
pee Kreevijas, kas ūwu kaiminu laikam jo tuwak pasihst, wairs ne-
atron ne tāhdas tizibas. Tagad pagehr droſchibū, apgalwoſchanu,
un ta tik war eeksh tam pastahwet, ka tanis ūmēs, tur kristigi Turku
pawalstneeki dſihwo, kā Bulgarijā, Bosnijā un Herzegovinā ūitas
walsts eekortele ūwus kara-ſpehkus, kas — ja wajadſigs — ar waru
to peespeestu darit, kas darams. Bet ūra walsts ihpaſchi ūai nu to
uſſahk darit? Tadehļ wiſpirms tām ūelalām walstiņm wajadſejā
weenōs prahdōs ūweeneyotes un tas ir pa daļai jau ūdeweess. Kree-
wija, Wahzija, Austrija, Anglijā, Italijs un Frānzija ir
wiſas tas domās, ka bes ūinu ūepalihdsibas, bes ūinu ſpehku
Turkijā muhſham meeru ūpanahks. Bet aij ta jautajuma, kas
wiſpirms darams un kas ūai eeſahk, pagahja pilns gads, kā
jau muhſu Walsts-Kanzleris ūwā ūirkuleri raksta, un Turkeem po-
tam atlīka laika, ūwus waraš-darbus pret kristiteem pilna mehrā
iſleetot un jau Serbijas robeschās pahrkāpt. Beidzaniā laikā tad
nu Kreevija to ūeetu nehma ūtingraki un patstahwigi rokā, aifleedsa
tahaku ūilvetu ūlketechamu, uožazija ūameeru, nogrunteja ar tām
zitahm walstiņm ūopā to ūihniņu, kas abahm ūarodamahm ūakham
lai buhtu par ūepahrkāhpameem robescheem, ūamehr meers un nu ūah-
kahs ta iħsta aprunaſchanahs un ūpreeschana par Slahwi ūlteni.
Anglijā no eeſahkuma bija uſ Turkū ūusi, — ja, zif jozigi tas
ari ūkan, tad tas tomehr ir ūeeja, ka Anglijas waldbiba ūlaji ūeedsa,
ka Turkū ūwus kristigos ūihdseedſihwotajuſ ūk breeſmigi možiņuschi un
kahuſchi, kas mehs minejahn. Wika atrada, ka tas gluschi pareiſi,
ka Turkū waldbiba ūwus dumpineekus apſpeeschot! Bet ar ūcho poli-
tiku wina netika tahku uſ preelſchu, jo ne ween kā wiſa Eiropa to
atrada par ūepareiſi, par ūezilwezigu, bet ari paſchā Anglijā ūodahs
wihi, kas ūlaji pret ūcho politiku ūumaja, to uſ to aſalo ūoteefaja
un ūagehreja, ka ari Anglijā ūeebeedrotos tām zitahm walstiņm un
gahdatu, ka tahdas breeſmas Turkijā wairs ūenoteek. Nu Anglu
ministeri meta ūwahrkuſ uſ otro ūameeſi, ūai gan ar ūahbu ūihmi, jo
tahs bailes, kad tik Kreevija ūcho ūaru Turkijā ne-iſleetatu ūwā
labumā un tadehļ Angleem wehlak ūebuhtu par ūeelu ūchlehrſlu, ihpaſchi
uſ juhru, — ūchīgs bailes wianus ūaijaja, ūai meesu ūeenehmis ūpohes
un pat wehl ūihds ūchodeen ūini no ta naw waļā ūikuſchi, ūai gan
Anglu un Frāntschu awiſes gaifchi iſſaka, ka Kreevijas ūodoms ir
labs un ūlwejamſ, ka ta ne wiſ ūwā, bet ūelaimigo ūristito ūabumā
strahdā. Wahzija turpreti ir ar Kreeviju ūilnigi ūeenōs prahdōs,
lai gan ta pa wiſam grib ūeerigi iſturetees. To paſchu war ūazit
no Italijs. Frānzija ari negrib eet ūrā, ūaikant wina Kreevijas
noluhkeem naw pretim. Ūitadi ir ar Austriju; ūchē ir divi ihpaſchās
tautas: Slahwi un Ungari. Slahwi ir Kreevju un tam ūihds ari
muhſu radi, Ungari turpretim ir Turkeem rada. Ūaur to nu ūinams

zefahs diivi leelas partijas: veena ir par Slahwu leetu, otrs pret
to. Ba tam fera lauks ir Austrijas tuvwina un waldiba stahm
tā ūkot starp diivi ugunishm; gresschahs wina uj Slahwu pusi, tad
Ungari ir pretim, eet wina uj otru pusi, tad tai Balkana pussalas
asinais lauks un to neskaitamo nonahwetu Slahwu gars, winu
atstahtee bahriai un winu Austrijas radi brehz pakat, un kas
schahhdai brehkhonai war isbehgt? Ko ūzilhs Eiropā, Kreevija, wissa
pašaule? Ko ūzilhs wehſture? — —

Ta weeniga walst̄, ar pilnu phefki, ar taishu apsiu, ar gaifchi nosazitn zelu ir un paleek Kreewija, un faser, ka wina isdojess fawn no Deewa isbdoto websturigo peenahkunu zilwezei par labu, Kreewijai par godu ispildit. —

Kreewija pagehr — us teem pamateem, ko Anglija wehlak pate wehlejahs un ar ko tahs zitas walstis bija meerā, — Kreewija pagehr ka Bulgarija un Bosnija dabu sawus ihpaschus likumus sawu ihpaschu waldi, kas is kristigeem fastahdita, pee kam Turkija paleet winu wirswalde; taħlaq, ka Serbijas un Montenegrinas robesħħas netek ajsfahrtas un beidżot ka wijs tas janodibina zaur mineto walstu fuhtneem Konstantinopelē un ja-ispilda zaur to, ka fwejhu walstu kara-spehks minetās Turku walsts datas ir par fargu un usraġu. Turki finams to negrib; jo ka jan redsejahn, winn tiziba ne-atlauj pret kristigeem zilwezigi ištoree. Turku walde ftiħwejahs un lokahs, un tai aij muguras daudj bresħmigais mušel-manu (Mohamedaneeshu) bars — wi spahriga fazzelxhanahs pret slimu wiħru Konstantinopelē! — Turkija ar weenu kahju ir kapā. Waj Anglija to glahbs? Waj Ungaru partija f'cho d'siħwo li ħiki d'seedehs? Waj Kreewijai iſdoħees, us meera zela sawu augħto, fweħto meħrfi panahħt, jeb waj tas buhs ar kornu japanahħt, — — kas to war finni!

Uj Nihgas-Felgawas dselsszeta

ir no 5. novembr. lihds tahlačai nožazifchanai schahdi brauzeeni nolifti.

	puffi.	min.	puffi.	min.	puffi.	min.
No Nihgas isbrauz	9	50 rihtā.	2	— p. pušd.	9	40 wał.
nonahl Selgawā	10	58 "	3	15 "	—	"
" Moscheifōs	1	15 naſti.	—	—	—	—
No Moscheikeem isbrauz	4	41 rihtā.	—	—	—	—
" Selgawā "	—	—	12	— pušd.	3	48 p. p.
nonahl Nihgā	9	12 "	1	15 "	5	— "

Pahlavojumi

Nu pat mums fino, la ta „Balt. Semf.” № 42 ūch. g. aprakstīta īdūjama maschine pēc J. Friedericha L. Telgavā nāv dabūjama.

„Balt. Semk.“ № 44 sch. g., us 346. lap. p., pehz ta teituma: „Nu, kā jau fazijahm, winsch ic.“ ir išlaisti tee wahrdi: „to tā mahzijees no tehwa un tehwa tehwa, kusch (un ne vis „winsch“) beidsamais ic.“ — Us 347. lap. p. pehz ta tur ejošcha rehlinuma 283 r. 40 lap. meetā jałasa 583 rubki 40 lap., kā jau pirmā rehlinumā ir riſtīgi stahw.

Mithrides

Skol. A.—B. Par ceļeitni „Balt. Semk.” 1875. gads bija jāmaksā	1 r. 30 l.
par aizsūtītāchanu (posta nauda)	— „ 32 „
Par „Balt. Semk.” 1876	2 „ 60 „

Tadehk Jums no suhtiteem 5 r. 20 f. par labu 98 l. turus us 1877. g. aprillimahs —
Tadehk Jums no suhtiteem 5 r. 20 f. par labu 98 l. turus us 1877. g. aprillimahs —

A. T.—M. Sinams ka nelaita Kronvalda grahmatina „Nationale Bestrebungen“ no redatžijas teek pefsuhita, lä tas schini ihſa lailā jau daudskahrt notizis. Ja neelriht naudu suhbit, tad war wehstule eelikt 4 marlas à 8 l., un weenu à 2 l., bet ne wiš 5 à 8 kap., jo suhtishanas malsa ištaisa tilai 4 kap. un grahmatina malsa 30 kap. l.

Sludinajumi.

„Baltijas Semkopis“

īsnahs ari 1877. g. un nesīhs, kā lihsīs schim, finas un mahzības par laukaimniezību, lopu-, bīshu- un dahrīu-kopīchānu,

ta ari

politikas un zitas finas

un pahrspreedumus par daschadahm leetahm.

Ahtri wairojees lasitaju skaitu un kreetni lihsīstrahdneekī redakcījai dod eespehju, savas lapas nolemtu usdewumu pehz wajadsības iepildit un to eewehrot, kas semkopīeem leeti der.

Makša: par gadu 2 r., par 1/2 g. 1 r. 10 f. un ar pēsuhītīchānu 2 r. 60 f. un 1 r. 10 f.

Redakcījas pasta adrese: „Baltijas Semkopis“ — Jelgava.

An die Redaction des „Balt. Semkopis“ — Riga.

Sludinajumi preefch pagastu waldehn un teesahm, kāz ari no semkopīeem, kopmaneeem un t. pr. makša tikai 5 kap. par rindinu.

Apstellechana: wijsas weetas, tur un kā jau laikrakstus apstelle. Rauda ja-eesuhta jeb jaseemassī tuhilt; tomehr tee, kas pastu taikuma waj zitu fanektu dehl no laukeem tuhilt nespēhjī makšu lihsīsuhtit, to war wehlaiki atlīhsīnat, bet tad redakcījai pašchāi jaravsta. Kas no laukeem 6 eksemplarūs us weenu adresti apstelle, dabu 1 eksemplari par welti kālt. Grahmatu pahrdotawās dabu us 10 eksempl. weenu pahral, bet no lasitajiem tāhs iepāšību makšu nedrihsīt nemt. Par farentahni apstellechana preefch eksemplareem, kas par pastu suhtami, Jelgava nemaksahs ne kā, tadehē ka šē latrīs war redakcīju jašneget; bet Rīgā atlīhsīnahs par kātrītā apstelletu eksempl. 10 kap.

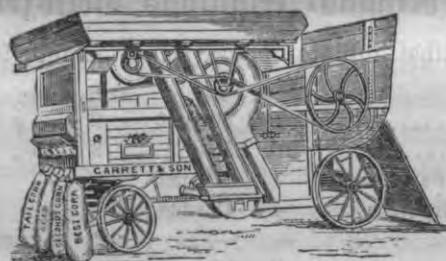
Izvalīschanas weetas: Jelgava: grahmatu-pahrdotawās un par welti pē kopmaneeem Klein, Hepper un Siller f.f.; Rīgā: grahmatu-pahrdotawās un par welti pē kopmaneeem Verhendorff, Kalku- un Schkuhnu-eelu stuhri, № 13, un Windmann, Ahr-Rīgas Kalku-eelā № 18.

Jelgava, Katolu eelā № 2.

Redaktors: G. Mather's.

R. Garrett un Sons

fabriku eetaisījis 1778. g.

Lokomobiles,
twaiku-fuhleju ūdmalas,
twaiku-fatlus un
guložhas twaiku-mažchines
wiſados leelumōs,
platas un rinki greeſdamahs
ſehjamahs-mažchines,
efjelu-mažchines

u. t. j. pr.

Pahrdoschanas-weeta
pee

F. W. Grahmann,
Rīgā,
Nikolai-eelā, strehlnieku dahrīam blakus.

Wihna lehgeris

no

G. A. Schweinfurta, Rīgā,

(pastahw no 1818. g.)

atrodahs Jelgawa, tur par Rīgas pagraba
zeneem pahrdod

C. Hepferis.

Komisjoners preefch Smolenska
semkopības-beedribas

sem Savas Keisarišķas Augstības
Leelsīrsta Nikolaja Nikolajewitscha
Bezaka aistahweschanas.

Sweedru, Ang-
lešču un
Wahzu ween-
un diwjuhgu
no kota jeb
dsessēs taistus.

Ezefhas ar kota-stehlm

Arklu datas,

ka: stahvi, soles, strihēs-
dehkus no labakahs un jau-
nakahs formas

is fabritis no

Defverum'a Bruck,

Sweedrijā,
peedahwa no savas wee-
nigahs pahrdoschanas-
weetas

F. W. Grahmann,

Rīgā,
Nikolai-eelā, strehlnieku
dahrīam blakus.

Rulamahs- mažchines

ar twaiku-, ūrgu- un rotu-svehku dzenamas,
labibas-weltischanas-

efjelu-mažchines

leela iehwēle no lehgero pahrdod

Ziegler un beedris,
Rīgā, Pils-eelā № 19.

Semkopī-
bas
mažchini
lehgeris un
iſſuhti-
ſchana

wiſas ſortes rihku,

kā ari Packarda

superfoſſatus,

kuri tē jau 15 gadus par labiem atrasti
un savu labu iepāšību dehk jau pirmā
semkopīu iſrahīšanā 1865. gadā medali
dabija, pahrdod

P. van Dyl,

Rīgā, leela ūmīschu-eelā № 1. un 19.

Ar rokahm, kā ari ar kahjahu dzenamas

ſchuhschanas- mažchines

preefch mahjas-bruhkes, kā ari preefch
ſkroderēem, ūrpneekeem, rehdinee-
keem pahrdod par lehtahm zenaīm [167]

Ziegler un beedr.,
Rīgā, Pils-eelā № 19.

Pakawus,
mažchini-ellu un
dezimaliwarus

pahrdod no lehgera [169]

Ziegler un beedr.,
Rīgā, ūlāja Pils-eelā № 19.